

ROZŠIŘUJÍCÍ STUDIUM ZEMĚPISU PRO 2. STUPEŇ ZŠ

(PREZENČNÍ STUDIUM)

Rozšiřující studium zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ (dále jen RZE2) je studiem k doplnění odborné kvalifikace podle § 6 odstavce 1 písm. b) vyhlášky č. 317/2005 Sb., jehož absolvováním lze získat způsobilost vyučovat další předmět na druhém stupni základní školy. Studium je určeno pro pedagogické pracovníky, kteří již získali odbornou kvalifikaci učitele 2. stupně ZŠ podle § 8 zákona 563/2004 Sb. a chtějí si ji rozšířit o předmět zeměpis. Studium je organizováno v rámci celoživotního vzdělávání v souladu se *Statutem TUL* a *Řádem celoživotního vzdělávání TUL* a směrnici děkana 4/2018 *Pravidla pro programy celoživotního vzdělávání na FP TUL*. Studium se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí (dle ustanovení § 6 odst. 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.), jež je složena z odborníků s titulem Ph.D. či vyšším. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení. Vzhledem k charakteristice cílové skupiny pedagogických pracovníků je rozsah pedagogicko-psychologických předmětů omezen na nutné minimum.

Upřesnění cílové skupiny:

Studium je určeno pro pedagogické pracovníky, kteří již získali odbornou kvalifikaci:

- učitele 2. stupně ZŠ podle § 8 zákona 563/2004 Sb. a chtějí si ji rozšířit o předmět zeměpis.

Forma:

Studium RZE2 je čtyřsemestrové a je organizováno prezenční formou. Na pomoc studentům je k dispozici e-learningový portál podpory samostudia pomocí speciálních studijních materiálů, které budou před otevřením studia a i v jeho průběhu připravovány. Hodinová dotace je 280 vyučovacích hodin, v tom je 10 hodin pedagogické praxe.

Vzdělávací cíl:

Absolventi RZE2 získají kvalifikaci pro výuku zeměpisu na druhém stupni základní školy. Dílčí cíle vychází z § 6 odstavce 1 písm. b) vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Po ukončení RZE2 budou absolventi schopni:

- orientovat se a aktivně využívat znalosti, principy, zákonitosti a teorie z odborné geografie (fyzické, humánní a regionální) v rozsahu RVP ZV,
- rozumět prostorovým vztahům v rámci krajina – životní prostředí – lidé,
- získávat, zpracovávat a interpretovat geoinformace včetně kartografické prezentace,
- aktivně pracovat s geoinformacemi, které se vztahují k České republice, Libereckému kraji a Euroregionu Nisa, které lze využít v RVP ZV,
- rozumět vztahům globálním, regionálním a lokálním a jak je využívat ve vzdělávání na ZŠ,
- aktivně pracovat s geografickým kurikulem a vytvářet projekty s přesahem mimo vzdělávací obor RVP ZV zeměpis/geografie,
- orientovat se v odborné domácí i zahraniční literatuře,
- aktivně používat moderní technické a didaktické prostředky využitelné ve vzdělávání na ZŠ,
- schopnost a dovednost převádět RVP ZV do školního vzdělávacího programu,
- nahlížet pedagogicko-psychologickou problematiku procesu učení v kontextu soudobých

- teorií vzdělávání,
- analyzovat strategie učení a zvolit vhodný vyučovací styl vzhledem k individualitě žáků i specifikám obsahu učiva,
- analyzovat současnou kurikulární reformu (východiska, principy a směřování)
- navrhnout možnosti vnitřní diferenciaci v oblasti obsahu učiva, forem výuky a metod učení,
- vytvářet příznivé sociální, emocionální a pracovní klima s využitím aktivizujících metod a organizačních forem podporujících kooperaci, otevřenost a důvěru,
- chápat autoevaluaci školy jako východisko pro posouzení činnosti školy a plánování jejího rozvoje, definovat cíle, nástroje a kritéria autoevaluace,
- analyzovat současné alternativní vyučovací modely, metody a jejich využití v rámci inovace školy,
- objasnit klíčové úkoly v jednotlivých etapách socializace osobnosti
- navrhnout a uplatnit výchovnou činnost vedoucí k prevenci vzniku sociálně nežádoucího chování,
- zvládnout náročné výchovné situace, uplatnit vhodné strategie jejich řešení, analyzovat fenomén šikany jako nemoc skupiny, konkretizovat strategie jejího řešení, formulovat a uplatnit možnosti prevence šikany na školách,
- dokáží aplikovat evropské hodnoty do kurikula českého školství.

Organizace studia:

Výuka bude organizována prezenční a distanční e-learningovou formou. Na příslušných webových stránkách katedry geografie (systém Moodle) budou k dispozici všechny studijní materiály potřebné ke studiu nebo k vypracování samostatných prací. Konzultace a semináře budou probíhat v učebnách Fakulty pedagogické Technické univerzity v Liberci. Semináře se budou konat v počítačových učebnách FP a ve specializované laboratoři GIS.

Pro výuku moderních didaktických pomůcek bude k dispozici, datový projektor, notebook a interaktivní tabule. Všechny počítače budou vybaveny potřebným programovým vybavením. Studenti a lektori budou moci využívat informační zdroje FP TUL, včetně katedrové knihovny a univerzitní knihovny, kde se již začalo s doplňováním odborné domácí a zahraniční literatury. Další materiální a technické zabezpečení bude průběžně doplňováno z prostředků kurzu.

- Odborným garantem rozšiřujícího studia zeměpisu pro základní školy je *doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.*
- Odborným a pedagogickým manažerem je *RNDr. Artur Boháč, Ph.D.*

Cena kurzu:

Cena kurzu je 28 000,- Kč za celé studium. (= 7000,- Kč/sem/stud.).

- Studium lze hradit z prostředků určených na DVPP.
- Doprovodu a stravné si účastníci hradí sami.

Obsah – podrobný přehled témat výuky

Odborný modul

- Základy fyzické geografie
- Základy humánní geografie
- Základy regionální geografie
- Krajina a životní prostředí
- Základy geoinformatiky

- Regionální geografie ČR
- Liberecko a ER Nisa
- Globální, regionální a lokální témata ve vzdělávání
- Kartografické a geoinformační vzdělávání
- Vedení geografické výuky na ZŠ
- Geografické kurikulum na ZŠ
- Geografická cvičení a projekty na ZŠ
- Soudobé strategie vzdělávání (výběrově).
- Konstruktivistické didaktické postupy a sociokognitivní přístupy (výběrově).
- Současná kurikulární reforma - hlavní východiska, principy a směřování (výběrově).
- Klíčové kompetence jako cíl vzdělávání v kontextu RVP a celoživotního vzdělávání (výběrově).
- Principy a možnosti individualizace výuky (výběrově).
- Třídní a školní klima (výběrově).
- Změny ve způsobech a pojetí hodnocení žáků v rámci RVP. Autoevaluace školy a metody evaluace v současném školství (výběrově).
- Alternativní vyučovací modely a koncepty (výběrově).
- Pedagogicko-psychologická diagnostika - současné přístupy, metody a jejich využití (výběrově).
Metodika prevence sociálně patologických jevů (výběrově).

Hodinová dotace:

Celkem 280 vyučovacích hodin rozdělených do jednotlivých témat (viz bod 2). Student v pedagogicko-psychologickém bloku volí jeden předmět v průběhu 1. a 2. semestru z dané nabídky a jeden předmět v průběhu 3. a 4. semestru dle dané nabídky.

Předmět/téma (řazeno chronologicky)	Tématický okruh (Rozsah	Vzdělávací cíl
Základy fyzické geografie Doc. Zágoršek	Odborný modul	14+10 Zk 1.sem	Studenti rozumí obecné fyzické geografii - vymezení, vývoji a současnému stavu oboru Orientují se v základní literatuře. Součástí studia je základ matematické geografie. Pozornost je věnována především tvarům zemského povrchu, základním pohybům Země jejich důsledkům a také vztahu přírody, krajiny a člověka (toto pak hlouběji pak probíráno v rámci předmětu Krajina a životní prostředí).
Základy humánní geografie Doc. Bohm, doc. Fárek, Dr. Drápela	Odborný modul	14+10 Zk 1.sem	Zahrnuje dílčí humánně geografické disciplíny, které se zabývají obyvatelstvem a osídlením (jejich kvantitativními a kvalitativními atributy), městy a venkovem, výrobními aktivitami lidské společnosti, které poskytují zboží a služby: geografii průmyslu, zemědělství, dopravy a služeb. Klíčové jsou zákonitosti rozmístění výše uvedeného. Důraz je kladen rovněž na geoekonomiku a geopolitiku a s nimi související integrační seskupení.
Základy regionální geografie Doc. Zágoršek, doc. Bohm	Odborný modul	14+10 Zk 1.sem	Předmět se zabývá konceptem regionů vztahu k fyzické a humánní geografii. Studenti rozumějí regionální diferenciaci a jedinečnosti, rozumějí též problematice konstrukce a vymezení regionů. Důraz je kladen na makroregiony světa (a kontinenty, světadíly oceány) a jejich vhodné uchopení z hlediska geografického vzdělávání na základní škole.
Krajina a životní prostředí Doc. Zágoršek	Odborný modul	14+10 Zk 2.sem	Studenti chápou environmentální problémy v krajině a vývoj problematiky. Rozumějí vztahu ekologie, krajiny a životního prostředí - terminologickému vyjasnění, definicím pojmů. Rozumějí problematice jak v celosvětovém měřítku, tak na úrovni České republiky. Řešena je též problematika hodnocení přírodních jevů a také živelních pohrom, předcházení jejich výskytu či minimalizace jejich následků.

<p>Základy geoinformatiky Dr. Šmída</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>8+10 Zk 2.sem</p>	<p>Studenti rozumí pojmu geoinformatika. Přednášky jsou zaměřeny na průřez problematikou dálkového průzkumu Země, globálních polohových a navigačních systémů a geografických informačních systémů. Důraz je kladen na konkrétní aplikace geoinformačních metod v pedagogické praxi na základní škole, v níž lze efektivně využít právě záležitosti určování polohy.</p>
<p>Regionální geografie ČR Doc. Bohm, doc. Zágoršek, Dr. Boháč</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>14+10 Zk 2.sem</p>	<p>Od místního regionu a jeho specifík až po jedinečnou pozici v rámci Evropy či Evropské unie. Hranice a poloha. Vývoj území, státního a územně správního uspořádání. Přírodní poměry a krajiny. Klimatické, hydrografické a morfologické zvláštnosti. Ochrana přírody a krajiny. Oblasti a území se zvláštním významem/ režimem. Osídlení a obyvatelstvo. Ekonomická základna: zemědělství, průmysl a služby. Doprava a dopravní infrastruktura Cestovní ruch. Zahraniční vztahy a obchod. Mezinárodní integrační seskupení. Evropská unie. Regiony a jejich charakteristiky/zvláštnosti/význam. Příklady a význam regionálního členění (regionalizace). Oblast i kraje, okresy, typologie obcí a sídel. Státní správa a samospráva. Didaktický transfer výše uvedeného do vzdělávání na ZŠ.</p>
<p>Liberecko a ER Nisa Doc. Bohm, Dr. Drápela</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>10+10 Zk 2.sem</p>	<p>Liberecko v rámci ČR a EU. Od místního regionu (jeho specifík, silných a slabých stránek) až po EU a její fungování. Euroregion Nisa jako modelové území mezinárodní přeshraniční spolupráce, která se dotýká i žáků a studentů a rozšiřuje jejich možnosti studia, poznávání kultury souseda či pracovního uplatnění.</p>
<p>Globální, regionální a lokální témata ve vzdělávání Doc. Fárek, doc. Nižnanský</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>10 Zp 3.sem</p>	<p>Řešeny jsou globální problémy, globalizace a její pozitiva i negativa a jejich projevy různých hierarchických úrovních. Pozornost je věnována různým aktuálním fenoménům a rozporům (bohatství x chudoba, urbanizace x suburbanizace, centrum x periferie, nacionalismus x globalismus, regiony žijí v míru x konfliktní regiony apod.) a tomu, jak provést jejich efektivní transfer do vzdělávání na základní škole.</p>

Kartografické a geoinformační vzdělávání Dr. Severýnová Popková, Dr. Šmída	Odborný modul	8+10 Zk 3.sem	Předmět se zabývá problematikou implementace metod kartografických a zčásti geoinformačních do výuky na základních školách, zvláště pak do výuky zeměpisu. Důraz je kladen na nutnost osvojení patřičného geografického, kartografického a topografického pojmosloví žáky. Vzhledem k aktuální situaci na většině základních škol je těžiště kladeno na práci s tištěnými mapovými zdroji, nicméně opomenuty nejsou ani moderní technologie levně a snadno využitelné ve výuce (mapové portály, GPS apod.). Klíčová je příprava studentů na seznamování žáků s mapou srozumitelnou a zajímavou formou.
Vedení geografické výuky Doc. Nižnanský, doc. Zágoršek, Dr. Boháč	Odborný modul	8+10 Zk 1.sem	Vstupní předmět do oborové didaktiky pro ZŠ. Studenti jsou seznamováni s historií a současností výuky zeměpisu v Česku, v Evropě i ve světě, se základy oborové didaktiky. V seminářích jsou seznamováni se základy práce učitele zeměpisu ve třídě, které procvičují na vybraných tematických celcích. Důraz je kladen na to, aby budoucí učitel dovedl žáky zaujmout a také udržet ve třídě kázeň a pracovní morálku.
Geografické kurikulum Doc. Nižnanský, doc. Zágoršek, Dr. Boháč	Odborný modul	8+10 Zk 2.sem	Předmět je zaměřen na geografické kurikulum a geografické učivo ZŠ, které je v něm obsaženo. Studenti jsou seznámeni se standardy americkými a britskými, a dále s kurikulem německým. Detailně jsou seznamováni s historií a vývojem českého kurikula (RVP ZV), s vytvářením ŠVP a geografickým učivem v něm. Rozumějí pojmu jako klíčová kompetence, vzdělávací oblast, průřezové téma nebo očekávaný výstup. V semináři se procvičují v tvorbě tematických plánů s důrazem na jejich integrační charakter.
Geografická cvičení a projekty Doc. Zágoršek, Dr. Šmída, Dr. Drápela	Odborný modul	8+10 Zk 3.sem	Zaměření předmětu je na činnosti, samostatnost v rámci získaných kompetencí žáků ZŠ v podmínkách co nejvíce se přibližujícím skutečnosti (jako například U.S. Geography for Life). V semináři posluchači připravují a prezentují samostatnou práci pro žáky ZŠ, exkurzi/návštěvu vhodného místa pro výuku zeměpisu, a dále projekce, realizace a evaluace jednoduchého geografického projektu zaměřeného na vzdělávání na ZŠ.

Pedagogicko-psychologický modul

Student volí 1 předmět v průběhu 1. a 2. semestru a jeden předmět v průběhu 3. a 4. semestru z nabídky

Alternativní vzdělávací koncepty	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti znají základní modely reformně pedagogických a alternativních školských systémů a modelů. Studenti analyzují současné alternativní vyučovací modely, metody a dokážou je využít v rámci inovace současné školy.
Hodnocení v současné škole	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Posluchači budou připraveni aktivně se účastnit procesů autoevaluace školy, které souvisí s požadavkem společnosti na stále se zvyšující kvalitu služeb školního vzdělávání. Absolventi budou vztahovat autoevaluaci jako přímý důsledek potřeby rozvoje školy a zajištění její kvality.
Kritické myšlení	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Posluchači budou připraveni porozumět zásadám metody kritického myšlení a rovněž základním didaktickým a psychologickým předpokladům výuky rozvíjející u žáků kritické myšlení (KRM). Seminář vede v praktické části k rozvoji technik KRM a v teoretické rovině k pochopení provázanosti KRM s obecnějšími didaktickými a sociokonstruktivistickými přístupy.
Moderní trendy ve vzdělávání	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti dokážou vytvářet ve vyučovací hodině podmínky pro kontextualizované učení, spolupráci, ale i přebírání osobní žákovy zodpovědnosti za výsledky učení. Studenti dokážou vytvářet rozmanité sociálně pedagogické situace a plánovat učební činnosti tak, aby byly podporovány postupy spolupráce, individualizace, vnitřní motivace v kontextu konstruktivistických didaktických postupů.
Pedagogická diagnostika	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti chápou význam pedagogicko-psychologické diagnostiky pro práci učitele a její začlenění do vyučovacího procesu. Rozeznávají úlohu jednotlivých článků, tj. učitele předmětu, třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a ředitele školy. Dokážou v praxi aplikovat některé současné metody diagnostiky žáka, sociometrické metody měření třídního klimatu.
Prevence rizikového chování	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti dokáží objasnit klíčové úkoly v jednotlivých etapách socializace osobnosti. Studenti vytváří situace vedoucí k prevenci vzniku sociálně nežádoucího chování. Studenti uplatňují vhodné strategie k řešení náročných výchovných situací. Studenti dokážou rozpoznat fenomén šikany ve škole, analyzují její stádia. Dokážou porozumět poruchám osobnosti agresora šikanování.
Projektové vyučování	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4 sem.	Studenti chápou základní principy projektové výuky. Chápou didaktický význam projektů jak z hlediska transformace obsahu učiva, jeho integrace, tak i z hlediska rozvoje sociálních kompetencí žáků a utváření otevřeného a pracovního klimatu ve třídě. Studenti dokážou aplikovat zásady tvorby projektu a dokážou organizovat přípravu žákovských projektů.

Psychohygiena	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti vysvětlí souvislosti stresu, duševní pohody, životní spokojenosti a duševního zdraví. Studenti dokážou rozpoznat znaky syndromu vyhoření u učitele. Umí pojmenovat faktory ovlivňující duševní zdraví žáků, připravit program pro zlepšení situace ve škole. Dokážou využívat konkrétní techniky duševní hygieny i u sebe svých žáků.
Povinné předměty pro absolventy učitelství 1. stupně ZŠ (pro rozšiřující vzdělávání pro 2. stupeň ZŠ)			
Vývojová psychologie pro ZŠ (P)	Věkové zvláštnosti dospívajících. Psychologická charakteristika jednotlivých etap vývoje	5 z	Studenti porozumí vývojovým zvláštnostem dítěte staršího školního věku a pubescenta. Nahlédnou souvislosti tělesného, kognitivního, sociálního a citového vývoje u žáka daného školního stupně v dynamice vývoje a zrání osobnosti.
Vybrané didaktické problémy (P)	Specifika didaktiky druhého stupně základní školy.	3 z	Studenti analyzují výuku jako otevřený a interaktivní proces a dokážou dle diagnostiky potřeb žáků, hierarchie vzdělávacích cílů volit vhodné vyučovací styly.
Povinné předměty pro absolventy učitelství 2. stupně ZŠ (pro rozšiřující vzdělávání pro SŠ)			
Vývojová psychologie pro ZŠ (P)	Věkové zvláštnosti dospívajících. Psychologická charakteristika jednotlivých etap vývoje	5 z	Studenti porozumí vývojovým zvláštnostem dítěte staršího školního věku a pubescenta. Nahlédnou souvislosti tělesného, kognitivního, sociálního a citového vývoje u žáka daného školního stupně v dynamice vývoje a zrání osobnosti.